

UMWAKA 2013

INOMERO YUZUYE Y'UMUNYESHURI

Intara/Umujiyi

--	--

Akarere

--	--

Umurenge

--	--

Ishuri

--	--

Umunyeshuri

--	--	--

AMAZINA Y'UMUNYESHURI

IZINA RYawe BWITE: _____

ANDI MAZINA Yawe: _____

INOMERO Y'UMUNYESHURI N'AMAZINA YE BIGOMBA KUGARAGARA NK'UKO BYANDITSWE
KURI "REGISTRATION FORM"

IKIZAMINI CY'IKINYARWANDA UMWAKA WA GATANDATU 2013

Igihe kimara: amasaha abiri

INTARE ZARAKENDEREYE MURI PARIKI ZO MU RWANDA

Ibikorwa bya muntu ni kimwe mu bitera igabanuka cyangwa izimira ry'inyamaswa zo mu gasozi. Intare nizimwe mu bivugwaho kuba byaragezweho n'ingaruka zabyo nk'ubuhinzi, ubuhigi, intambara n'ubushimusi.

Kuva muri 2005 intare ziri mu nyamaswa zitakigaragara muri Parike y'Akagera n'ubwo hagaragara abantu zaba zaranyuze. Nk'uko bitangazwa na NGOGA Telesphore umukozi muri RDB ushinze kubungabunga parike z'igihugu, yadutangariye impamvu yaba yaraturye intare zizimira mu Kagera agire ati: "intare zo mu Rwanda zatangiye kugabanuka ahagana muri 1994 mu ntambara no muri jenocide yakorewe abatutsi na nyuma yahoo. Nyuma ya jenocide, abaturage batahutse, batujwe muri bibiri bya gatatu (2/3) bya parike y'Akagera, bityo bagombaga guhangana n'intare bazibuza kurya amatungo yabo."

Uretse kuba intare ari kimwe mu nyamaswa zikurura ba mukerarugendo, zigira n'uruhare rukomeye mu iringaniza ry'indyarwatsi; kuko uko zihiga ndetse zikanarya izo nyamaswa ndyarwatsi, bituma umubare wazo utagwira cyane kuko nazo zaba zibaye ikibazo ku bidukikije. Ku rundi ruhande intare nazo zigomba kuba ziringaniye ku buryo zitazamara indyarwatsi. Uhagarariye ishamba rishinzwe kubungabunga parike, avuga ko bafite gahunda yo kugarura intare muri parike z'igihugu, ndetse yongeyeho ko barimo kwiga ahantu bakura intare zakwisanga mu kirere cy'u Rwanda. Aha izivugwa cyane ni izo mu mikenke yo muri Kenya, Tanzaniya n'Afurika y'Epfo. Ibi ngo bigomba kwitonderwa cyane kuko kimwe n'abantu, nta ntare ibyarana n'iyi bivuka kun gore imwe. Iri garurwa ryazo rikaba rishobora kuzashyirwa mu bikorwa umwaka utaha kuko ubu bari kwibanda ku ruzitiro rwa parike mu rwego rwo kurinda inyamaswa zitoroka zikayirenga.

Izindi nyamaswa ziri mu kaga uretse intare zazimiye, ni ingagi zo mu birunga ndetse n'imisambizi. Telesphore Ngoga atangaza ko uretse Ibiza, bokora uko bashoboye kose ngo bazirinde. Mu rwego rwo kuzirinda, bakora uko bashoboye bakamenyeshya abaturage akamaro k'inyamaswa zo ku gasozi, bakora ibiganiro kuri radiyo zitandukanye. Bagerageza no gukoresha ku mafaranga aya mu bukerarugendo mu bikorwa rusange bifitiye abaturage akamaro; nko kubaka amashuri cyangwa amavuriro. Bityo abaturage bitabira kuzitaho no kuzirinda kuko baba bibonera ko zibafitiye akamaro.

IGICE CYA MBERE: UMWANDIKO N'IMITERERE Y'URURIMI

I. KUMVA UMWANDIKO (amanota 17)

1. Vuga ibikorwa bine (4) bya muntu bigira uruhare mu igabanuka cyangwa izimira ry'inyamaswa.

2. Ngoga uvugwa mu mwandiko ashinzwe iki? Akora mu kihe kigo? (amanota 2)

3. Vuga imimaro ibiri (2) y'intare ivugwa muri uyu mwandiko. (amanota 2)

4. Ni iki giteganywa gukorwa kugira ngo intare zongere kuboneka muri Pariki y'Akagera? Ni iyihe mbogamizi ihari kugira ngo bishyirwe mu bikorwa? (amanota 2)

5. Usibye Pariki y'Akagera, vuga izindi Pariki ebyiri dusanga mu Rwanda. (amanota 2)

6. Subiza "niby" cyangwa "siby" ukurikije ibivugwa mu mwandiko. (amanota 5)

a. Intare ntzigira uruhare mu kuringaniza indyarwatsi.

b. Imisambi nayo iri mu kaga kimwe n'intare.

c. Imbogo zahunze amasasu y'intambara yo muri 1990-1994 yabaye mu Rwanda.

d. Ibikorwa byacu bya buri muni bituma habaho iyangirika ry'ibidukikije.

e. Intare zizazanwa mu Rwanda zizakurwa muri Uganda.

II. INYUNGURAMAGAMBO (Amanota 14)

7. Uzurisha buri nteruro ijamba cyangwa amagambo uhisemo muri aya: akamaro, abahigi, amashyamba, intare, abatabizi. (amanota 5)

a. Umuntu w'umugome cyane bavuga ko ari _____

b. _____ afitiye abaurage bose _____ kanini.

c. Babivuze ukuri ngo _____ bicwa no kutabimenya.

d. _____ nabo batuma inyamaswa zigabanuka mu mapariki.

8. Simbuza amagambo ari mu dukubo andi bisobanura kimwe ari mu mwandiko. (amanota 5)

a. Intare ni imwe mu nyamaswa (zizana) ba mukerarugendo.

zizana: _____

b. Inyamaswa z'indyananyama zigomba kuba (zidakabije ubwinshi) ku buryo (zitazatsemba) indyabyatsi.

zidakabijeubwinshi: _____

zitazatsemba: _____

c. Ni ngombwa gutabara inyamaswa ziri mu (byago) ngo zidashiraho.

ibyago: _____

d. Harashakishwa aho (bavana) intare zo kuziba icyuho.

bavana: _____

9. Andika imbusane z'amagambo ari mu dukubo: (amanota 4)

a. Mu (ntambara) ibintu (byinshi) birangirika.

intambara# _____

byinshi# _____

b. Umunyeshuri w'(umunebwe) yiga (bimugoye)

umunebwe# _____

bimugoye# _____

III. UBUMENYI RUSANGE BW'URURIMI (Amanota 10)

10. Uzuza iyi migani y'imigenurano. (amanota 5)

a. Agahwa kari ku wundi _____

b. Gira so _____

c. _____ ni akarenge.

d. Abajya inama _____

e. _____ ni impongo.

11. Subiza ibisakuzo bikurikira: (amanota 5)

a. Abana b'iwacu bicaye ku ntebe imwe:

b. Akayuriyuri ka ntibazirikana inshuti y'urupfu.

c. Nagutera amazi atemba ajya ruguru.

d. Nagutera ikigira izinakitagira ibara.

e. Sogokuru aryoha aboze.

IV. IKESHAMVUGO (amanota 7)

12. Uhereye ku mwandiko n'ubumenyi bwawe bw'ururimi, uzuza ukoresheje amagambo asobanura kimwe n'ayatanzwe: (amanota 7)

a. Intare bayita kandi _____ cyangwa _____

naho impyisi ikitwa _____

b. Amata y'ihene ni _____ cyangwa _____

c. Amabere y'imbwa yitwa _____

d. Ntibavuga imfizi y'ihene bavuga _____ y'ihene.

V. IKIBONEZAMVUGO (amanota 28)

13. Andika ubwoko bw'amagambo aciyeho akarongo. (amanota 7)

a. Izindi nyamaswa ziri mu kaga ni ingagi n'imisambi.

izindi: _____

mu: _____

b. Mu rwego rwokuzirinda bakora uko bashoboye kose.

rwo: _____

kuzirinda: _____

bashoboye: _____

c. icyo gihe intare zari nyinshi mu Kagera.

nyinshi: _____

Kagera: _____

14. Garagaza uturemajambo tw'amagambo akurikira n'amategeko y'igenamajwi yubahirijwe: (6)

a. Imbogo: _____

b. Inzobe: _____

c. Induru: _____

15. Andika inteko z'aya mazina aciyeho akarongo: (amanota 7)

a. Intare zahunze amasasu n'imirwano mu gihe cy'intambara.

intare: _____

amasasu: _____

gihe: _____

b. Ingagi zo mu birunga nazo ziri mu kaga gakomeye.

birunga: _____

kaga: _____

c. Impamvu yatumye intare zigabanuka ni umutekano muke wazo.

impamvu: _____

umutekano: _____

16. Shyira iyi nteruro mu mpitagihe no mu nzagihe: (amanota 3)

Intare zirya inyama.

Impitagihe: _____

Inzagihe: _____

17. Shyira ubutinde n'amasaku ku magambo akurikira:

a. Intare = _____

b. Umugano = _____

c. Ibyago = _____

d. Umuvuzi = _____

e. Ibyatsi = _____

VI. IMYANDIKIRE Y'IKINYARWANDA (amanota 9)

18. Kosora izi nteruro aho zanditse nabi: (amanota 6)

a. ngiye kureba kagabo i muhira tujyane kw'isoko.

b. Nasanze namwe mumeze nka twe twese.

19. Andika amagambo atatu (3) arimo igihekanne "ntya": (amanota 3)

IGICE CYA KABIRI: IHANGAMWANDIKO (amanota 15)

20. Andikira umuyobozi w'ikigo cy'Amashuri wigaho ibaruwa, umushimira ko ari umwe mu batumye urangiza amashuri abanza.

Icyitonderwa: Wandike mu mazina ya Rukundo Mutahira wiga ku kigo cy'Amashuri Abanza cya Kagera.